

PROVERBE
ZICĂTORI
GHICITORI

PROVERBE, ZICĂTORI, GHICITORI

CUPRINS

Proverbe.....	7
Ghicitori.....	193

sensurilor și înțelesurilor, de o reală forță educativă.

Interferând cu literatura folclorică, unele paremii sunt folosite de oameni în conduită obișnuită și se comportă ca niște strigături, ce caracterizează succint și plastic o serie de împrejurări ale vieții, altele se apropiind atmosfera ghicitorilor.

Zicările, deși au implicate adesea concluzii, atitudini în înțelesul lor, în mod obișnuit acestea nu sunt exprimate direct, ci doar sugerate, rolul lor fiind de a reliefa o idee, un sfat, de a preveni asupra vreunui rău sau de a susține o afirmație.

Ghicitorile, ca forme artistic-literare ale genului aforistic, numite și cimilituri, se definesc, prin notele descriptive, ca fiind jocuri de metafore ce solicită agerimea minții omului pentru identificarea, prin asociații logice, a obiectelor și noțiunilor, transfigurate în nuanțe sugestive.

Diversitatea ghicitorilor oglindește evoluția folclorului românesc, prin bogăția temelor și variantelor reliefate.

Comori de înțelepciune și meditație adâncă, formele paremistice caracterizează o limbă veche, închegată, originală, aptă de orice expresie, constituind și un izvor de inspirație pentru scriitori.

EDITURA

A

A aduce apă după ce s-a stins focul. (*A încerca să salvezi ceva, dar când este prea târziu*).

A aduce (a ajunge) în sapă de lemn. (*A [se] ruina*).

A aduna nuiele pentru spinarea sa. (*Tot ce faci rău se întoarce până la urmă împotriva ta*).

A aduna pe cineva de pe drumuri. (*A pune pe cineva sub ocrotire; a oferi adăpost*).

A afla târgul și țara. (*A afla toată lumea*).

A ajunge ca dinții babei. (*A nu mai fi în puteri; a se vlăgui de tot; a îmbătrâni*).

A ajunge (a fi) cal de poștă. (*A alerga tot timpul de colo-colo; a fi foarte solicitat*).

A ajunge de râsul curcilor. (*A se face de rușine; a se compromite*).

A ajunge din cal măgar. (*A-i merge din ce în ce mai rău; a decădea*).

A ajunge (a cădea) în doaga cuiva. (*A ajunge să se identifice [în sens rău] cu cineva în felul de a fi, de a gândi*).

A ajunge (a da) în mintea copiilor. (*A avea judecata slăbită [din cauza bătrâneții]*).

A ajunge la covrigi (la pepeni). (*A face o afacere proastă; a nu reuși într-o acțiune*).

A ajunge la liman. (*A atinge ținta dorită*).

A ajunge (a sosi, a veni) la spartul târgului.

(*A ajunge la sfârșit de tot, mult prea târziu*).

A ajunge (a rămâne) pe drumuri. (*A rămâne fără mijloace de trai, fără adăpost, fără slujbă*).

A ajunge pe mâinile cuiva. (*A fi la discreția cuiva*).

A ajunge slugă la măgar. (*A fi umilit peste măsură; a decădea*).

A alege grâul din neghină. (*A despărți ceea ce este bun de ceea ce este rău*).

A alege pe (după) sprânceană. (*A alege ce e mai bun, ce este mai prețios*).

A alerga (a umbla) după ceva (după cineva) cu limba scoasă. (*A căuta cu orice preț să obțină sau să găsească ceva sau pe cineva de care are mare nevoie*).

A aluneca cu mintea. (*A avea judecata slăbită*).

A aluneca printre degete. (1. *A fi greu de prins*.
2. *A scăpa de sub supraveghere*).

A amesteca vorbele precum făcălețul mămăliga. (*A nu rosti vorbele clar; a vorbi confuz*).

A apuca (a-și lua) câmpii. (*A pleca orbește, fără a ști încotro [de disperare, de durere, de mânie]; a ajunge la disperare*).

A apuca ceva (a se ține de ceva) cu dinții. (*A nu ceda cu niciun preț; a nu renunța la ceva în ruptul capului*).

A apuca cu mâna tăișul săbiei. (*A se expune cu bună știință unei primejdii*).

A apuca (pe cineva) răcorile. (*A se îngrozi; a se speria foarte tare*).

A apuca sărăcia de coadă. (*A deveni sărac*).

A arăta pe cineva cu degetul. (*A semnala pe cineva batjocurii publice [incriminându-l]; a compromite pe cineva*).

A arde gazul de pomană (degeaba). (*A nu face nimic; a pierde vremea de pomană; a sta*).

A arunca banii pe fereastră (în vânt). (*A cheltui fără măsură; a fi risipitor*).

A arunca ceva în spinarea cuiva. (*A da vina pe o persoană nevinovată*).

A arunca cu pietre în cineva. (*A aduce înviniuri cuiva*).

A arunca moartea în țigani. (*A arunca vina pe altul*).

A arunca pisica în curtea vecinului. (*A căuta să se pună la adăpost, pasând altuia răspunderea; a fugi de răspundere*).

A arunca mortul în brațele altuia. (*A se lepăda de o vină, acuzând pe altcineva*).

A asculta cu zece urechi. (*A asculta cu foarte mare atenție*).

A asuda sub limbă. (*Se zice despre cei care se plâng că au muncit mult și din greu, dar care în realitate n-au făcut [mai] nimic*).

A aștepta ca mortul colacul. (*A aștepta în zadar să ţi se ofere ceva de pomană*).

A aștepta (a primi) pe cineva cu colaci calzi. (*A-i face cuiva o primire cordială*).

A aștepta cu limba scoasă. (*A fi nerăbdător; a-și dori ceva de care are mare nevoie*).

A aștepta să-i pice mura-n gură. (*A vrea să obțină un lucru fără muncă, fără osteneală, de-a gata*).

A atârna cuiva pielea în pod. (*A pedepsi pe cineva*).

A avea ac de cojocul cuiva. (*A avea sau a găsi mijlocul de a înfraña sau de a pedepsi pe cineva*).

A avea bani gârlă. (*A avea bani foarte mulți*).

A avea boală pe cineva. (*A avea ciudă pe cineva; a purta cuiva pică*).

A avea burtă de popă. (*Se spune despre cineva care mănâncă și bea mult*).

A avea cap de gâscă. (*A fi credul și prost*).

A avea capul ca dovleacul. (*A avea cap de om prost*).

A avea casa sub căciulă. (*A fi serios și stăpân pe sine*).

A avea cătătură de vulpe. (*A fi şiret, viclean ca o vulpe*).

A avea ceață în creieri. (*A fi foarte confuz în gândire și exprimare*).

A avea curaj de curcă beată. (*Înainte de a fi tăiați, curcanilor li se turna rom pe gât, ca să fie mai liniștiți și ușor de sacrificat*).

A avea fumuri în cap. (*A fi înfumurat și cu pretenții nejustificate*).

A avea gâdilici la limbă. (*A vorbi multe și de toate; a nu se putea abține de la vorbit; a avea mâncărime de limbă*).

A avea greieruși la cap. (*A fi nebun, smintit, ticnit*).

A avea gura aurită. (*Se zice despre cineva care prevede cuiva realizarea unor lucruri favorabile*).

A avea gura moale. (*1. [despre cai] A se supune ușor la mișcările ce i se fac cu frâul. 2. [despre cineva] A vorbi fără tărie și neconvingător*).

A avea gura (limba) slobodă. (*A vorbi prea mult și fără sfială, depășind limitele bunei-cuvinte; a duce vorba de colo-colo; a spune multe cu sinceritate și fără prudență; a spune și ce nu trebuie*).

A avea gură de aur. (*Se zice despre cineva care prevede cuiva împlinirea unor lucruri favorabile*).

A avea igrasie la cap (la mansardă). (*A fi prost; a fi zăpăcit; a nu fi în toate mintile*).

A avea inimă de ceară. (*A fi foarte milos*).

A avea limba ascuțită (rea, ca de șarpe). (*A fi răutăcios, malitios în tot ce spune; a avea limbă șerpească*).

A avea limba de aur. (*A avea darul de a vorbi frumos*).

A avea limba despicatea. (*A fi șiret și rău ca șarpele; a avea limbă ascuțită, șerpească*).

A avea limba înveninată. (*A vorbi tot timpul de rău*).

A avea (a fi) la (în) degetul cel mic. (*A cunoaște foarte bine; a ști la perfecție*).

A avea mâinile curate. (*A fi cinstit*).

A avea mâna lungă. (*A avea obiceiul de a fura*).

A avea (a fi) mâna strânsă. (*A fi econom; a fi zgârcit, avar*).

A avea mâna ușoară. (*A lucra cu finețe și cu abilitate*).

A avea mâncărime la limbă. (*A fi limbut; a nu putea sau a nu ști să păstreze o taină*).

A avea mintea lui Solomon. (*A fi înțelept*).

A avea nouă băieri la pungă. (*A fi zgârcit*).

A avea nouă suflete ca pisica. (*A fi rezistent; a avea o mare vitalitate*).

A avea obraz. (*A fi serios*).

A avea obraz de tureatcă. (*A fi foarte obraznic; a fi fără rușine; a fi gros la obraz*).

A avea obraz subțire. (*A fi bine crescut; a fi rafinat; a avea purtări frumoase*).

A avea obrazul gros. (*A fi nesimțit; a fi fără rușine, îndrăznet, obraznic*).

A avea ochii mai mari decât burta. (*Se zice despre cei care vor să mănânce mai mult decât poate să primească stomacul lor sau despre cei care vor să obțină lucruri la care nu sunt îndreptățiți*).

A avea (un) ochi la spate (la ceafă). (*A fi foarte atent, vigilant, agil*).

A avea o gură cât o sură. (1. *A avea gură mare*.
2. *A vorbi mult și zgomotos; a fi guraliv*.)

A avea orbul găinilor. (*A nu vedea sau a nu observa un obiect aflat foarte aproape*).

A avea păsărele la cap. (*A fi trăsnit, a fi nebun; a avea idei bizare, ciudate*).

A avea (a ține) pâinea și cuțitul în mâna. (*A avea la îndemână toată puterea*).

A avea pe cineva sub mâna. (*A avea pe cineva sub control, în subordine*).

A avea pe dracul în pungă. (*A rămâne mereu fără bani; a cheltui aiurea și repede*).

A avea perdea la ochi. (*A nu pricepe un lucru*).

A avea pe vino-ncoace. (*A avea farmec; a fi cuceritor, atrăgător*).

A avea pitici pe creier. (*A fi enervat peste măsură; a o lua razna; a fi țicnit*).

A avea scaun la vorbă. (*A vorbi cu judecată; a fi înțelept*).

- A avea slovă frumoasă. (*A vorbi frumos, elevat*).
 A avea sticleți în cap. (*A avea idei bizarre, toane; a fi ticnit, nebun*).
 A avea suflet de câine. (*A fi rău*).
 A avea suflet pestriț. (*A avea suflet rău*).
 A avea tragere de inimă (pentru ceva). (*A se simți atras să facă ceva*).
 A avea un car de minte. (*A fi foarte intelligent*).
 A avea un dintă împotriva cuiva. (*A purta cuiva pică; a avea un motiv de nemulțumire față de cineva*).
 A avea urechi de lup. (*A auzi bine*).
 A avea urechi lungi. (1. *A auzi bine*. 2. *A asculta pe furiș; a spiona*).
 A avea viață de câine. (*A duce o viață grea, plină de lipsuri*).
 A avea zile câte buruieni. (*A trăi mult*).
 A avea zile cu carul. (*A trăi mult*).
 A bate apă în piuă. (1. *A munci fără niciun folos*.
     2. *A vorbi mult și a nu transmite mai nimic; a flecări, a pălăvrăgi*).
 A bate calul care trage. (*A fi nedrept cu cineva*).
 A bate câmpii. (*A o lua razna; a spune lucruri neverosimile*).
 A bate cu fruntea-n nori. (1. *A fi falnic*. 2. *A fi distrat, neatent*).
 A bate în retragere. (*A începe cedarea pozițiilor*

- ocupate anterior sau a renunța la cele susținute anterior*).
 A bate palma cu cineva. (*A pune un pariu; a încheia un târg; a cădea de acord*).
 A bate (pasul) pe loc. (*A nu realiza niciun progres într-o acțiune; a nu înainta într-o problemă*).
 A bate toaca (toba) la urechile surdului. (*A vorbi cuiva degeaba; a nu fi ascultat; a sfătui pe cineva zadarnic*).
 A băga (a pune) cuiva bețe în roate. (*A face cuiva dificultăți; a-i crea piedici pentru a zădărnici un plan*).
 A băga cuiva frica în oase. (*A înfricoșa pe cineva*).
 A băga fitile (împotriva cuiva). (*A calomnia pe cineva*).
 A băga (a vârî) un filil. (*A provoca intrigi; a crea discordie*).
 A băga (a pune) mâna în foc pentru cineva (pentru ceva). (*A garanta pentru cineva sau pentru ceva*).
 A băga pe cineva în boale. (*A însăşimânta pe cineva*).
 A băga pe cineva în draci. (*A necăji, a întărâta pe cineva*).
 A băga pe cineva în fabrica de pumni. (*A lua la bătaie pe cineva*).
 A băga pe cineva în pâine. (*A face cuiva rost de slujbă*).

A băga pe cineva în sperieți. (*A înspăimânta pe cineva*).

A băga pe cineva în toate răcorile. (*A îngrozi pe cineva foarte tare; a speria*).

A băga pe cineva în viteză. (*A face pe cineva să lucreze repede, fără răgaz*).

A băga zăzanie (vrajbă) (între oameni). (*A învrajbi; a produce discordie*).

A cădea ca o baligă. (*A cădea frânt de oboseală*).

A cădea (a pica) cerul pe cineva. (1. *A se simți foarte rușinat*. 2. *A rămâne uimit; a fi surprins de ceva*).

A cădea (a sări) din lac în puț. (*A da de un rău mai mare, încercând să scape de un alt rău*).

A cădea în palma cuiva. (*A ajunge la discreția cuiva*).

A cădea în picioare. (*A ieși cu abilitate dintr-o situație grea*).

A cădea în plasă. (*A se înșela; a fi păcălit*).

A cădea în spinarea cuiva. (*A reveni [ceva] în sarcina, în grija cuiva*).

A cădea (a fi) pe bec. (*A fi sau a ajunge într-o situație fără ieșire; a i se înfundă; a o păti*).

A călcă cu dreptul. (*A începe ceva cu bine, cu succes; a izbuti*).

A călcă cu stângul. (*A porni prost la o acțiune; a începe rău ceva; a nu izbuti*).

A călcă (a merge) de parcă are ouă-n poală (parcă ar călcă pe ouă). (*Se zice despre cineva care merge cu exagerată băgare de seamă*).

A călcă din pod (de sus). (*A umbla țanțoș*).

A călcă în străchini. (1. *A umbla neatent; a fi stângaci*. 2. *A face gafe*).

A călcă în piatră seacă. (*A se osteni zadarnic; a nu-i merge bine în ceea ce face; a avea ghinion*).

A călcă pe coadă pe cineva. (*A jigni, a supără pe cineva*).

A călcă pe cineva pe colțul işlicului. (*A jigni, a ofensa pe cineva*).

A călcă (a merge) pe urmele cuiva. (*A avea calitățile, defectele, apucăturile [bune sau rele] ale cuiva; a semăna cu cineva [în comportare]; a imita pe cineva*).

A călcă strâmb. (*A se abate de la normele de conduită; a fi necinstit, incorrect*).

A căptuși pe cineva. (*A bate pe cineva*).

A căra (a duce) apă cu ciurul. (*A face o muncă zadarnică; a lucra fără spor; a nu face nicio treabă*).

A căra apă la râu. (*A face un lucru inutil*).

A căra lemn în pădure. (*A face un lucru inutil*).

A căuta acul în carul cu fân. (*A se apuca de o muncă zadarnică*).

A căuta ceartă (pricină) cu lumânarea aprinsă. (*A provoca ceartă cu orice preț*).